

УЧАСТЬ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Проаналізовано участь України в міжнародних організаціях. Розглянуто основні моменти участі і співробітництва України з міжнародними організаціями.

Ключові слова: Україна, міжнародні організації.

Abstract

Participation of Ukraine in international organizations was analyzed. The main moments of participation and cooperation of Ukraine with international organizations are considered.

Keywords: Ukraine, international organizations.

Вступ

На сучасному етапі міжнародні організації як форма міжнародного співробітництва та багатосторонньої дипломатії відіграють надзвичайно важливу роль. Для сучасних міжнародних організацій визначальною рисою є подальше розширення їх компетенцій та ускладнення структури. Нині загальна кількість таких організацій наближається до 5 тисяч, з яких понад 400 - міждержавні. Тому можна із впевненістю говорити про світову систему міжнародних організацій, в центрі якої, безперечно, перебуває ООН.

На сьогодні Україна - повноцінний член світової спільноти, чого не можна сказати про не таке вже й далеке минуле. Здобуття Україною державної незалежності поряд з багатьма іншими питаннями висунуло цілу низку проблем у сфері міжнародних відносин. Це і вироблення власної позиції, стилю та навичок у відносинах із зовнішнім світом, це і новий, самостійний тип взаємин з державами колишнього СРСР, так званім "близьким зарубіжжям", це, з рештою включення України в інтеграційні процеси, які розгорнулися серед розвинутих країн Європи.

Суверенність держави, окрім іншого, означає самостійність її зовнішньої політики. Набуття Україною ознак повноцінно розвинутої держави, суб'єкта міжнародних відносин відбувається за досить складних, суперечливих і певною мірою унікальних умов. Після тривалого періоду монополії правлячих кіл у визначенні зовнішньополітичного курсу до його формування тепер пречетнісили з різними, часто протилежними соціально-політичними позиціями, і це ускладнює вироблення загальнодержавного курсу у міжнародних відносинах нашої країни.

Результати дослідження

Україна почала розвивати контакти з ЦЄІ у 1992 р. шляхом участі в діяльності кількох робочих груп Ініціативи. У березні 1994 р. наша держава отримала статус члена Асоційованої Ради ЦЄІ, а 31 травня 1996 р. набула статус повноправного члена.

Україна розглядає ЦЄІ як важливий механізм інтеграції до європейського економічного та політичного простору, а також зміцнення стабільності в регіоні та подальшого розвитку всебічних відносин між країнами-членами Ініціативи. Фахівці України беруть участь у діяльності діючих у рамках ЦЄІ експертних мереж за такими напрямками як транскордонне співробітництво, транспорт, енергетика, наука і технології. На постійній основі здійснюється робота, спрямована на активізацію участі підприємств та організацій України у реалізації проектів співробітництва в рамках Ініціативи.

Україна головує в ЦЄІ у 2012 році. Протягом 2013 р. співробітництво України з ЦЄІ здійснювалося у форматі «трійки», до якої входили також Угорщина та Австрія. У 2014 році представники України взяли участь у зустрічі міністрів закордонних справ ЦЄІ (03.06.2014 р., м.Відень), міжнародному семінарі «25 років ЦЄІ і Східне партнерство» (16.09.2014 р., м.Мінськ), засіданні міністрів освіти і науки ЦЄІ (24.09.2014 р., м.Трієст), міжнародній конференції з питань транспорту та логістики (25-26.09.2014 р., м.Відень), зустрічі міністрів сільського господарства країн ЦЄІ (8-10.10.2014 р., м.Відень), ювілейному саміті глав урядів країн-учасниць ЦЄІ (24.11.2014

р., м.Відень). 2015 року представники України брали участь у низці заходів під егідою ЦЄІ, зокрема, 20-21 січня у Вінниці та 22-13 січня у Черкасах відбулися семінари-тренінги «Участь громадськості у бюджетному процесі на місцевому рівні», 3 лютого в Трієсті (Італія) представники Національної академії наук України взяли участь в конференції «Danube-INCO.NET: Просування досліджень та інновацій в Дунайському регіоні»; 9-18 березня у Празі (Чехія) троє представників України взяли участь у тренінгу з культурного менеджменту; 16-17 квітня у Будапешті (Угорщина) представники від Мінекономіки та Мінрегіону взяли участь у 4-ій зустрічі погоджувальних органів ЕГТС - „Обмін досвідом погоджувальних органів ЕГТС – економічний розвиток з точки зору ЄС та ЦЄІ»; 16-18 квітня у Києві за фінансового сприяння ЦЄІ відбулася П'ята міжнародна конференція «Розвиток органічного сектору в Центральній/Східній Європі та країнах Центральної Азії».

Угода про партнерство та співробітництво (УПС) (підписана 16.06.1994 р., набрала чинність 1 березня 1998 р., термін дії – 10 років); 5 березня 2007 року Україна та ЄС розпочали переговорний процес щодо укладення нової угоди, яка після Дванадцятого саміту Україна – ЄС (9 вересня 2008 р., м. Париж, Франція) носить назву «Угода про асоціацію» між Україною та ЄС. На період до набрання чинності Угодою про асоціацію щороку автоматично подовжується дія УПС.

Влітку 2004 року Європейський Союз започаткував реалізацію Європейської політики сусідства, яка охопила східне та південне коло сусідніх з ЄС країн. Усвідомлення неадекватності ЄПС та жорстка позиція України щодо її неприйнятності (передусім через її позиціонування як альтернативи політиці розширення) сприяли тому, що всередині ЄС почалися пошуки шляхів визначення для України нового статусу в стосунках з ЄС, про що свідчить ініційована навесні 2008 року Польщею та Швецією зовнішньополітична ініціатива «Східне партнерство», установчий саміт якої відбувся 7 травня 2009 р. в м. Прага.

На відміну від Європейської політики сусідства, «Східне партнерство» є доповненням до двостороннього формату відносин між ЄС та державами-партнерами. У випадку України такі двосторонні відносини з ЄС є більш амбітними за «Східне партнерство» у кількох ключових сферах. Разом з цим, особливий інтерес для України становлять такі елементи «Східного партнерства» (СхП):

- програма Всеохоплюючої інституційної розбудови (в рамках двостороннього виміру СхП);
 - сприяння регіональному розвитку на основі політики регіонального вирівнювання Європейського Союзу (в рамках двостороннього виміру СхП);
 - створення інтегрованої системи управління кордонами згідно зі стандартами ЄС (у контексті реалізації відповідної багатосторонньої ініціативи-флагмана в рамках тематичної платформи «Демократія, належне врядування та стабільність»);
 - поглиблення інтеграції у сфері енергетичної безпеки (в рамках діяльності багатосторонньої тематичної платформи «Енергетична безпека» і реалізації енергетичних ініціатив-флагманів).
- Основними документами, що регламентують співробітництво між Україною та ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки, є План дій Україна – ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки, затверджений на засіданні Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС (18 червня 2007 р., м. Люксембург), та План-графік його імплементації, затверджений на засіданні Підкомітету № 6 «Юстиція, свобода та безпека» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС (10 квітня 2008 р., м. Київ). Угоду між Україною та ЄС про спрощення оформлення віз було укладено 18 червня 2007 р. (набрала чинності з 1 січня 2008 р.)

Положеннями Угоди встановлено преференції для всіх категорій громадян України в частині, що стосується візового збору (35 євро) та тривалості візових процедур (10 діб у звичайних випадках, 2 доби – у термінових), а також спрощення візових процедур для окремих категорій громадян України. Це, зокрема, стосується уніфікації документів, що підтверджують мету поїздки, критеріїв видачі багаторазових віз. Було також скасовано візові вимоги для власників дипломатичних паспортів. Право на безоплатне отримання шенгенських віз отримали 14 категорій українських громадян.

П'ятирічні багаторазові візи вправі отримувати дружина/чоловік, батьки та діти громадян України, які мають дозвіл на перебування в державах-членах ЄС, бізнесмени, журналісти, офіційні особи центральних та місцевих органів влади, конституційного та верховного судів, постійні члени офіційних делегацій.

Однорічні багаторазові візи видаються діячам науки, культури, спортсменам, професійним перевізникам, членам екіпажів поїздів, учасникам програм обміну між містами-побратимами. У разі використання протягом останніх двох років однорічних багаторазових віз, зазначені категорії громадян матимуть право на отримання багаторазових віз терміном дії від 2 до 5 років. Безкоштовні візи отримують дружина/чоловік, батьки та діти громадян України, які мають дозвіл на перебування в державах-членах ЄС, учні, студенти, громадяни, які подорожують з гуманітарною

метою, інваліди та супроводжуючі особи, спортсмени та супроводжуючі особи, журналісти, професійні перевізники, члени екіпажів поїздів, пенсіонери, діти віком до 18 років та залежні особи віком до 21 року, члени офіційних делегацій, представники центральних та місцевих органів влади, учасники програм обміну між містами-побратимами.

Одним з пріоритетних напрямків зовнішньоекономічної діяльності України є подальший розвиток торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва з країнами ЄС.

За результатами аналізу показників зовнішньої торгівлі товарами та послугами України за I квартал 2010 року Європейський Союз був одним з найбільших зовнішньоторговельних партнерів України (поряд з країнами СНД). Так, частка ЄС у загальному зовнішньоторговельному обороті товарами та послугами України з країнами світу склала 28,24% (СНД – 40,37% відповідно). При цьому, частка експорту до ЄС-27 товарів та послуг українського походження становила 23,58%, а імпорту з ЄС – 32,89% відповідно.

Обсяги обороту товарами та послугами з країнами – членами ЄС у I кварталі 2010 року зросли порівняно з аналогічним періодом 2009 року на 13,73% та склали 7,29 млрд. дол. США. При цьому обсяги експорту товарів та послуг зросли в порівнянні з 2009 роком на 10,14% та склали 3,04 млрд. дол. США, а імпорт товарів та послуг зріс на 16,44% і склав 4,25 млрд. дол. США. Сальдо торгівлі товарами та послугами з країнами ЄС склалося від'ємним в обсязі 1,21 млрд. дол. США проти -0,88 млрд. дол. США у відповідному періоді 2009 року.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну станом на 01.04.2010 р. з країн-членів ЄС склав 31532,9 млн. дол. США, що становить 78,8 % від загального обсягу прямих іноземних інвестицій в українську економіку. Приріст прямих іноземних інвестицій, здійснених в українську економіку у період з 01.04.2009 по 01.04.2010 з країн-членів ЄС 2908,2 млн. дол. США. Серед країн ЄС перше місце за обсягами інвестицій в Україну посідає Кіпр (9105,1 млн. дол.); друге місце посідає Німеччина (6644,4 млн. дол.); третє місце - Нідерланди (3841,0 млн. дол.).

Україна є учасницею Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) з 30 січня 1992 року. Нарада з безпеки та співробітництва в Європі (НБСЄ), що проходила з 3 липня 1973 р. по 1 серпня 1975 р. за участю 33-х європейських держав, США і Канади, завершилася підписанням главами держав і урядів у Гельсінкі Заключного акту, який визначив засади співробітництва держав в Європі та став довгостроковою програмою дій, спрямованою на будівництво єдиної, мирної, демократичної і процвітаючої Європи.

Згідно з Гельсінкським Заключним Актом НБСЄ 1975 року, до основних напрямів діяльності Організації відносяться питання, що стосуються безпеки, співробітництва у галузі економіки, науки, технологій та довкілля, а також в гуманітарній та інших сферах (права людини, інформація, культура, освіта).

Зважаючи на порушення Російською Федерацією своїх зобов'язань стосовно гарантування територіальної цілісності та суверенітету України, її військового вторгнення на територію нашої держави та ескалацію напруги в Україні та навколо неї у зв'язку з агресивними діями російської сторони, 21 березня 2014 року за результатами тривалих переговорів держави-учасниці ОБСЄ прийняли рішення про направлення в Україну Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ (СММ ОБСЄ). Згідно з прийнятим рішенням, СММ збирає інформацію та повідомляє держави-учасниці про безпекову ситуацію у зоні відповідальності, встановлює та інформує про факти інцидентів, включно щодо порушення базових принципів та зобов'язань в рамках ОБСЄ, здійснює моніторинг ситуації із дотримання прав людини та основних свобод, сприяє діалогу з метою зменшення напруженості та нормалізації ситуації.

З метою створення належних умов для роботи СММ в Україні 14 квітня 2014 року у Відні було підписано Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) про розміщення спеціальної моніторингової місії ОБСЄ. Верховна Рада України проголосувала за проєкт закону про ратифікацію Меморандуму 29 травня 2014 р., який набув чинності з 13 червня 2014 року.

Україна у 1945 р. стала однією з держав-співзасновниць ООН. Делегація України взяла активну участь у Конференції в Сан-Франциско, зробивши вагомий внесок у розробку Статуту ООН, зокрема скоординувавши процес розробки Преамбули та Цілей і Принципів Статуту ООН. До 1991 р., перебуваючи у складі Радянського Союзу, Україна мала в ООН власне представництво на рівні де-юре незалежної країни. Про високий авторитет нашої держави в ООН як у вказаний, так і в новітній періоди її розвитку, свідчить її неодноразове обрання до Ради Безпеки ООН – органу, на який країнами-членами ООН покладено головну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки (1948-1949, 1984-1985, 2000-2001, 2016-2017 рр.). Як учасник усіх міжнародних конвенцій і протоколів, що регулюють боротьбу з тероризмом, Україна бере активну участь у діяльності ООН на контртерористичному напрямку.

Одним з найбільш важливих підтверджень визнання авторитету і ролі нашої держави на міжнародній арені, послідовності та неупередженості її зовнішньої політики, відданості принципам демократії та верховенства права, практичного внеску у розбудову миру та стабільності стало друге за часів незалежності обрання України до складу непостійних членів Ради Безпеки ООН на період 2016–2017 рр.

Висновки

Україна бере активну участь у формуванні політичних умов на міжнародній арені тим, що є членом багатьох впливових міжнародних організацій, в межах яких вона провадить активну роботу, яка, до того ж, відзеркалює не лише загальні, а й національні інтереси нашої держави. З моменту досягнення незалежності Україна отримала членство у впливових міжнародних організаціях однією з перших з числа колишніх республік СРСР, що говорить на користь нашої держави, є показником зростаючого авторитету України в світі. Але, як говорить давня мудрість, краще якість ніж кількість. Тому, як на мене, Україна перш за все має вдосконалювати та покращувати свою роботу в організаціях, членом яких вона вже є, а потім вже розглядати можливості входження до інших міжнародних організацій. Насамперед це стосується ЄС та ООН. Проте складна сучасна геополітична ситуація не залишає нашим політикам вибору, змушує їх якось реагувати на ситуацію, розташування головних сил у світі. Тому не дивно, що в недалекому майбутньому кількість міжнародних організацій, членом яких є Україна, може збільшитися

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кулеба Д. І. Участь України у міжнародних організаціях. Правова теорія і практика // К. – Видавничий дім «Промінь». – 2007. – 304 с.
2. Конференція ООН з торгівлі і розвитку (ЮНКТАД) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unctad.org
3. Мокій А.І., Яхно Т.П., Бабець І.Г. Міжнародні організації: Навч. посібник – К., 2011. – 280 с.
4. Міжнародні організації: Навч. посібник /За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Кутайні З. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 440 с.

Наумчак Дмитро Валерійович – студент групи 2БС-17б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: naumchakdmytro@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук.

Naumchak Dmytro Valerievich – student of the group 2BS-17b, faculty of information technologies and computer engineering, Vinnytsia Technical University, Vinnytsia, e-mail: naumchakdmytro@gmail.com.

Scientific supervisor: **Valeriy Aleksandrovich Kornienko** – candidate of historical sciences, doctor of political sciences, professor, head of the department of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences.